

Carpe diem, quam minimum credula postero!

Pinaceae

Pinaceae ili porodica borovi obuhvata drveće ili grmove, uključujući mnoge poznate četinare sa komercijalnim značajem, kao što su kedar, jela, ariši, borovi i smrče. Porodica pripada redu Pinales, nekada poznatom kao Coniferales.

Podržana je pretpostavka o monofiletskoj evoluciji porodice Pinaceae. To je potvrđeno analizom proteina u hloroplastima i na osnovu nedostatka bioflavonoida. Današnji predstavnici su široko raznoliki, sa oko 220-250 vrsta (ovisno o taksonomskom pristupu) u 11 rodova, a druga je najveća (nakon Cupressaceae) u geografskom rasprostranjenju. Areal se pretežno prostire na Sjevernoj hemisferi, uglavnom u umjerenim klimatskim zonama, ali ih ima od subarktičkih do tropskih područja. Često predstavljaju dominantnu komponentu borealnih, obalskih i planinskih šuma. Jedna vrsta, *Pinus merkusii*, raste odmah ispod ekvatora, u Jugoistočnoj Aziji. Glavni centri diversifikacije su u planinama jugozapadne Kine, Meksiko, centralni Japan i Kalifornija.

Fosilni nalazi ove porodice postoje još od krede.

Urticaceae

Koprivovke (lat. Urticaceae), biljna porodica raširena po cijelom svijetu osim Arktika, Antarktike i pustinjanskim područjima. Glavni rod urtica ili kopriva porodici je dala svoje ime, a nekada se smatrala i da čini samostalni red Urticales (koprivolike), a danas se klasificira redu ružolike (Rosales).

Porodicu Koprivovki čine 54 roda sa 1 465 vrsta zeljastog bilja, grmova i manjih stabala. Uz koprivu poznata je vrsta kućna sreća, za koju se vjeruje da donosi sreću u kuću, dok je anglosaksonskih naroda poznata kao dječje suze (Baby tears; znanstveno nazvana *Helxine soleirolia*).

Koprive su poznate po tome što imaju sitne dlačice po lišću i stabljikama koje na dodir žare i peckaju kožu, pa su poznate i kao žara. Neke vrste koja pripadaju rodu *Cecropia*, koriste se protiv tvrdokornog celulita. ovom rodu pripada takozvana drvo truba ili *Cecropia peltata* i stablo top *Cecropia obtusifolia*. Kako su cekropije šuplje neka indijanska plemena tropske Amerike koriste ih za izradu glazbenih instrumenata.

Asparagaceae

Šparogovke (Asparagaceae), biljna porodica jednosupnica iz reda šparogolikih (Asparagales). Obuhvaća brojne rodove i vrste unutar 8 potporodica.

I porodica i red dobili su ime po rodu *Asparagus* s vrstom (šparoga).

Araliaceae

Brestanjevke (bršljanovke; lat. Araliaceae), biljna porodica iz reda Apiales (Celerolike) koja svoje ime nosi po rodu aralija ili brestanj (*Aralia*) kojemu pripada zasada 74 priznate vrste trajnica, polugrmova, grmova i drveća. Porodici brestanjevki pripada ukupno 40 rodova sa oko 1400 do 1500 vrsta.

Ostali značajni predstavnici su Hedera (bršljan), Panax (panaks), Pseudopanax (Pseudopanax), Tetrapanax (Tetrapanaks), Eleutherococcus (eleterokokus), Fatsia (fatsija), Kalopanax (Kalopanaks), Neopanax (Nejopanaks), Oplopanax (Oplopanaks).

U porodici brestanjevki znatan je broj ugroženih vrsta, a najviše u rodu Schefflera (šeflera), čak 22, do je Schefflera actinophylla njezina jedina invazivna vrsta. novo drvo raste u tropskim predjelima Australije, Nove Gvineje i Jave, a poznato je pod eng. nazivom Queensland umbrella tree i octopus tree.

Aralija ili brestanj često se uzgaja kao sobna i parkovna ukrasna biljka.

Oleaceae

Maslinovke (Oleaceae) su porodica biljaka koje se sastoji od 24 živuća roda s oko 600 vrsta mezofitnih grmova i stabala.

Porodicu karakteriziraju nasuprotni listovi koji mogu biti jednostavni ili složeni.

Plod može biti bobica, mesnati plod s košticom, suhi plod (kapsula) ili plod s krilcem.

Mnogi članovi porodice su značajni za gospodarstvo. Maslina (*Olea europaea*) je važna zbog ploda i ulja koje se dobiva iz njega; jasei (*Fraxinus*) se cijene zbog tvrdog drva, a forzicija, jorgovan i jasmin su ukrasne biljke.

Rhamnaceae

Pasjakovke (Krkavine; Rhamnaceae), biljna porodica u redu ružolike kojoj pripada između 53 i 62 roda sa vrsta između 830–tak pa do preko 1.100. U Hrvatskoj su prisutna četiri roda, 1) Rhamnus (krkavina, pasdrijen, pasjakovina); 2) drača ili Paliurus; 3) krkavinka, krušina ili Frangula; i 4) žižula (čičimak) ili Ziziphus.

Pasjakovine su grmlje i drveće koja rastu u toplim krajevima i prisutne su na svim kontinentima, pa ih na arktičkim područjima Azije i Sjeverne Amerike nema. Uz već spomenute porodici od poznatijih rodova pripadaju i bombon drvo ili japanski mahagonij, filica ili 'kapska mirta', sagerecija, čičimak, kolecija (*Colletia*) i berhemija.

Buxaceae

Šimširovke (lat. Buxaceae), biljna porodica u redu Buxales. Ime je dobila po rodu šimšir (*Buxus*), otrovnih i vazdazelenih grmova. Od 128 priznatih vrsta rodu *Buxus* pripada 98. Najpoznatija vrsta je vazdazeleni šimšir (*B. sempervirens*) sa vciše kultivara *angustifolia*, *suffruticosa* i drugi.

Šimšir sadrži u sebi alkaloidre buksin, parabuksin i buksidin koji izazivaju povraćanje, proljeve, grčeve, drhtanja, a konačno i smrt. Životinje koje brste njegov list također ugibaju nedugo nakon toga.

Od drugih rodova koji pripadaju ovoj porodici su pahisandra (*Pachysandra*), vazdazelene puzeće trajnice i polugrmovi, sa ukupno 3 vrste; božićni šimšir (*Sarcococca*), mirisni vazdazeleni grmovi.

Juglandaceae

Orahovke (orahovci, lat. Juglandaceae), biljna porodica iz reda Fagales, koja ime dobiva po rodu listopadnog drveća *Juglans* ili orah, što je skraćeno od Jovis (Jupiter) i glans (žlijezda), odnosno, jupiterov žir. Porodici uz orahe pripadaju i rodovi platikarija (*Platycarya*), karija ili

hikorija (*Carya*), pterokarija (*Pterocarya*), *Rhoiptelea*, *Oreomunnea*, *Engelhardia*, *Cyclocarya*, *Annamocarya*, *Alfaroa*.

Orasi su rašireno pretežno po Americi i Aziji, a jedina autohtona vrsta je obični ili pitomi orah *Juglans regia*, sa jestivim plodom. Drvo vrste *J. regia* cijenjeno je i u stolarstvu, zbog čega se mnogo uzgaja.

Druga vrsta oraha prisutna u Hrvatskoj je američki crni orah (*J. nigra*), sa deblom promjera do dva metra, sivocrne kore, i uzduž duboko izbrazdana. U prave orahe spada i sivi orah *J. cinerea*, rasprostranjen na sjeveroistoku Sjeverne Amerike, koji se često uzgaja kao ukrasna biljka, a može narasti do 30 metara visine.

Poznate vrste ostalih rodova su obična karija (*C. ovata*) iz istočne Sjeverne Amerike, sa ukusnim i jestivim plodovima, a stablo mu naraste do 40 metara. Kavkaska pterokarija raste na području Kavkaza, a može izrasti do 30 metara visine, široke je krošnje, ali plitkog sustava korijena.

Actinidia

Aktinidija (lat. *Actinidia*), biljni rod iz porodice aktinidijevki (*Actinidiaceae*) kojemu pripada zasad 75 priznatih vrsta raširenih po Aziji, uglavnom u Kini, poluotoku Koreja, Japanu i Tajvanu.

Aktinidije su grmlje i manje drveće od kojih neki daju jestive plodove poznate kao kivi ili aktinidija.

Lauraceae

Lovorovke (*Lauraceae*), porodica dvosupnica iz reda lovorolike (*Laureales*) kojoj pripada 68 rodova sa 2,978 priznatih vrsta.

Poglavito su zimzeleno drveće rasprostranjeno širom svijeta sa toplijom klimom. Najvažniji rod *Laurus* (lovor) daje porodici ime, a pripada mu 4 vrste *L. azorica*, *L. chinensis*, *L. melissifolia* i *L. nobilis* čiji se list koristi kao začim.

Adoxaceae

Moškovičevke (*Adoxaceae*), biljna porodica kojoj pripada zasada 194 priznate vrste unutar pet rodova, to su: *Adoxa*, *Oreinotinus*, bazga (*Sambucus*), *Sinadoxa* i udikovina (*Viburnum*). Rod *Adoxa* ili moškovičevka ima svega dvije priznate vrste *A. moschatellina* i *A. xizangensis*, rod *Oreinotinus* tri vrste, *sambucus* (22), *sinadoxa* (1) i *Viburnum* ostalih 166 vrsta.

Moraceae

Dudovke (*Moraceae*), biljna porodica dvosupnica u redu ružolike (*Rosales*) koja je dobila ime po rodu dudova (*Morus*). Porodici pripada 40 rodova sa 1.217 priznatih vrsta koje rastu po svim naseljenim kontinentima, poglavito u tropskim predjelima. U Europi je raširena u Mediteranskom području, a u Hrvatskoj je predstavlja smokva, dud (murva), dudovac koji pripada rodu *Broussonetia* a porijeklom je iz Japana i Kine i maklura.

Dudovke su listopadno drveće sa malim neuglednim jednospolnim cvjetovima. Drvo je često puta tvrdo i žilavo, kao što su dud koji služi za izradu zaprežnih kola i bačava i maklura od koje su sjevernoamerički Indijanci proizvodili svoje lukove.

Areaceae

Palmovke ili Palme (lat. Areaceae, prije Palmae), predstavljaju biljnu porodicu jednosupnica (Monocotyledones), kojoj pripada oko 2800 vrsta, i jedini je predstavnik u redu palmolike (Arecales). Rastu samoniklo većinom u tropskim i suptropskim krajevima, a u ostalim područjima se kultiviraju kao ukrasne biljke.

Palme su drvolike, često vrlo visoke biljke, koje na vrhu nerazgranjenog, stupastog debla nose čuperastu krošnju, sastavljenu od lepezastih ili perastih listova. Cvjetovi su većinom jednospolni, skupljeni su u metličaste cvatove, koji su u početku ovijeni velikim tucima (spatha). Ocvijeće iz 6 listića većinom je zeleno, a samo rijetko živo obojeno. Cvijet sadržava ili jednu, nadraslu, trogradnu plodnicu ili po tri jednogradne s jednim sjemenim zametkom. Oprašivanje je anemogamno ili entomogamno. Plod je bobičasta ili orašasta koštunica.

Većina palmi raste u toplim tropskim i suptropskim područjima na zemlji (npr. palme roda *Roystonea*) iako postoje vrste, kao što je *Rapidophyllum hystrix*, *Nanorhops ritchiana* i neke vrste stabala koje rastu u umjerenim područjima i mogu izdržati dosta niske temperature u odnosu na ostale palme (*Rapidophyllum hystrix* i do -25°C). Zbog svoje ljepote i dekorativnosti palme se često sade kao ukrasno drveće u parkove i vrtove na svim područjima s toplom klimom gdje mogu uspijevati. I kod nas na jadranskoj obali mogu se u parkovima i vrtovima vidjeti palme koje su posađene kao ukrasne biljke. Kod nas je uobičajena sadnja samo četiri vrste palmi: *Phoenix canariensis* (kanarska datulja), *Trachycarpus fortunei* (visoka žumara), *Washingtonia filifera* (končasta vašingtonija) i *Chamaerops humilis* (niska žumara, mediteranska lepezasta palma), iako na jadranskoj obali može rasti čak više od sto vrsta palmi. Palme se po izgledu dijele na peraste i lepezaste. Općenito su lepezaste palme otpornije na hladnoću.